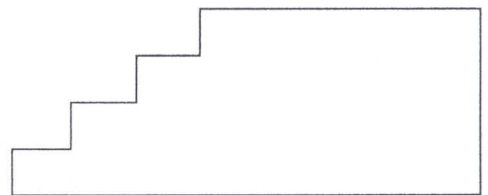

*INSTITUCIONALNE
PROMJENE,
IDENTITETI I 'DRUGI'
U EUROPSKOME
KONTEKSTU*

Uz temu

Već je nekoliko godina otkako se 'hrvatski san o Europi', što su ga u raznim prigodama u nekoliko proteklih desetljeća predočavale na svoje načine generacije političara i intelektualaca, pretvorio u 'hrvatski put' u Europu. Taj se put 'događa' u nešto drugačijim okolnostima nego što se mislilo još prije petnaestak, dvadesetak godina. U međuvremenu Europa se promijenila – politički i gospodarski. Nakon sloma socijalizma i usporedno s povećanjem broja članica Europske unije, i u njezinim starim i u novim članicama kapitalizam se pojavio kao jedini način organizacije gospodarstva i društva. Istodobno, u svijetu premreženom djelovanjem globalnih tvrtki i organizacija, Europa još traži svoj politički, gospodarski i kulturni identitet. Iz brojnih razloga njezina je politička uloga u svijetu manja od njezine gospodarske snage.

I Hrvatska se promijenila. S političkim osamostaljenjem, neovisnošću, ratnim traumama i težnjama za ulazak u Europsku uniju, na nov se način postavljaju pitanja kolektivnoga identiteta, djelotvornosti gospodarstva, važnosti kulture, učinkovitoga djelovanja institucija i političkih savezništava s moćnim zemljama koje određuju politički 'puls' Europe. Pojedinačna i kolektivna budućnost sve više uključuje susret s 'drugima' i drugačijima, ali i kulturno i intelektualno ulaganje u 'drugoga sebe', pojedinca koji treba moći razumjeti (post)moderni svijet s različitih gledišta. Ovdje sabrani tekstovi svjedoče o dijelu institucionalnih promjena, traganja za novim identitetima i susreta s 'drugima' kroz koje prolaze u zadnjih desetak godina i Hrvatska i Europa.

Prva četiri rada nastala su u okviru međunarodnoga projekta 'Dioscuri'.* U prvome tekstu (autori D. Čengić i I. Mijić) istražuje se, na primjeru tjednika Globus, kako hrvatski mediji tematiziraju proces približavanja Hrvatske Europskoj uniji u jednome politički važnome razdoblju (od 2003. do 2005. godine). Studija D. Topolčića opisuje dimenzije susreta hrvatske i "zapadne" kulture u poduzetništvu, a na primjeru Karlovačke pivovare. Promjene u organizacijskom ustroju, kulturi i autonomiji pokazuju da je ishod susreta lokalne i "zapadne" kulture zapravo kulturni hibrid, koji je ipak otklon od teorijskoga ekstrema o "pobjedi Zapada i porazu Istoka".

Rad R. Franić, N. Bokan i O. Kumrić analizira važnost pretpristupnoga programa za poljoprivredu i ruralni razvitak – SAPARD, kao jednoga od instrumenata institucionalnoga prilagođavanja hrvatske poljoprivrede i poljoprivredne politike europskim politikama na tome području. Studija D. Čengića o kutjevačkim vinarima pokazuje da "proizvodnja i 'samoproizvodnja'" poduzetnika u tome dijelu poljoprivrede traži kompleksno i ekonomsko i društveno ponašanje svih uključenih sudionika: od lokalne države, samih vinara do središnje države i drugih mjerodavnih sudionika (znanstvena zajednica, inozemna konkurencija). U radu pak M. Duh, P. Tominc i M. Rebernika istražuje se problem nasljeđivanja poduzetništva u malim obiteljskim tvrtkama u Sloveniji, na temelju anketnog istraživanja među 350 slovenskih malih i srednjih poduzeća. Pokazuje se da su obiteljska poduzeća i dalje pod kontrolom svojih osnivača, tj. prve generacije malih i srednjih poduzetnika, i najčešće bez smislene 'obiteljske politike' prijenosa posla na nasljednike.

Studija P. Maldinija predvodi dva rada koji se na makrorazini bave političkim, društvenim, gospodarskim i kulturnim aspektima istočnoeuropske tranzicije 1990-ih godina i pitanjem europskoga političkoga identiteta. Prvi rad dokazuje da je proces tranzicije postkomunističkih društava autohton i bitno drugačiji proces od tranzicija u društvima južne

Europe i Latinske Amerike 1960-ih do 1980-ih godina. Studija K. Petkovića bavi se uspostavom europskoga političkog identiteta. U njoj se prikazuje kako konstruktori europskog identiteta pokušavaju uspostaviti transjezični, transetnički i transnacionalni politički identitet Europe. Na temelju kritike razlikovanja građanskoga i etničkoga nacionalizma (koju je iznio Rogers Brubaker), autor ustvrđuje kako svaki kolektivni identitet sadržava određenu mjeru etnokulturnoga sadržaja, bez kojeg se teško može uspostaviti stabilna politička zajednica.

Iako smo svjesni da su ovi radovi tek djelić rasprava koje se danas vode u europskim razmjerima o naslovnoj temi, nadamo se da će i takvi, svojim tezama i nalazima, ipak pobuditi dostatnu pozornost u kvalificiranih čitatelja.

Drago Čengić

* Projekt 'DIOSCURI' akronim je međunarodnoga projekta 'Eastern Enlargement – Western Enlargement: Cultural Encounters in the European Economy and Society after the Accession', koji se izvodio od 2004. do 2007. godine unutar VI. istraživačkog okvira EU. / "Prepared under the auspices of the DIOSCURI: Eastern Enlargement – Western Enlargement. Cultural Encounters in the European Economy and Society Project No. 506024, supported by the Sixth Framework Programme Priority 7 of the European Commission."